

J A A R V E R S L A G

N e d e r l a n d s e
F i l m k e u r i n g

1990

N17-1990 A

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
Tel. 243739

(060-555) 351.750.17

ERRATA:

- Blz. 3: Dhr. Schols, 's Gravenhage
Blz. 7: De uitspr. v.d herkeurings-
 commissie treedt in de.....
Blz.33: Moet zijn Bijlage 4

GRONDWET VOOR HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN (1987)

Art. 7, lid 3: Voor het openbaren van gedachten of gevoelens door anderen dan in de voorgaande leden genoemde middelen heeft niemand voorafgaand verlot nodig wegens de inhoud daarvan, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet. De wet kan het geven van vertoningen toegankelijk voor personen jonger dan zestien jaar regelen ter bescherming van de goede zeden.

Toelichting: De tweede volzin van het derde lid bevat een verdere beperkingsmogelijkheid ten aanzien van hetgeen in de eerste volzin van dat lid als recht is neergelegd. Die beperkingsmogelijkheid houdt in dat de wetgever regels kan stellen die voorzien in een preventief toezicht op vertoningen die toegankelijk zijn voor personen jonger dan 16 jaar, voor zover het gaat om de bescherming van de goede zeden. Dit toezicht kan dus ook de inhoud van de vertoning betreffen. Met name valt te denken aan de keuring van films, bestemd voor jeugdigen.

Het criterium van de bescherming van de goede zeden dient ruim te worden opgevat, zodat onder de bescherming van de goede zeden ook valt de bescherming van de zedelijke ontwikkeling van deze jeugdigen.

Zo laat deze bepaling een keuring toe, die gericht is op de bescherming van personen jonger dan 16 jaar tegen sadistische vertoningen of tegen vertoningen van oorlogsgeweld.

WET OP DE FILMVERTONINGEN

Wet van 5 januari 1977, Stb. 170, tot afschaffing van de filmkeuring voor volwassenen, invoering van een nieuw systeem van keuring voor jeugdigen, en intrekking van de bevoegdheid van de burgemeester ex artikel 221, lid 2, van de Gemeentewet.

Art. 2, lid 1: Er is een Nederlandse Filmkeuring, gevestigd te 's-Gravenhage, die tot taak heeft te beoordelen of de vertoning van een haar ter keuring voorgelegde film al dan niet schadelijk is te achten voor personen beneden de leeftijd van twaalf.

onderscheidenlijk zestien jaar.
(Wet op de filmvertoningen, Nederlandse
Staatswetten, editie Schuurman & Jordens, 102,
W.E.J. Tjeenk Willink - Zwolle, 1979)

MEDIAWET

Wet van 21 april 1987, houdende regels betreffende de verzorging van radio- en televisieprogramma's, de omroepbijdrage en de steunverlening aan persorganen:

Artikel 53: In een televisie programma zal de uitzending van films of gedeelten van films die krachtens de Wet of de filmvertoningen na keuring niet zijn toegelaten voor vertoning aan personen beneden de leeftijd van twaalf, onderscheidenlijk zestien jaren niet voor 20.00 uur, onderscheidenlijk 21.00 uur aanvangen.

De uitzending van films of gedeelten van films, die niet aan de Nederlandse Filmkeuring zijn voorgelegd, en van andere programma-onderdelen, die de instelling die het verzorgt ongeschikt acht voor personen jonger dan twaalf, onderscheidenlijk zestien jaren, zullen niet voor 20.00 uur, onderscheidenlijk 21.00 uur aanvangen. Van de uitslag van de bovenbedoelde keuring dan wel de ongeschiktheid wordt direct vóór de uitzending van de film onderscheidenlijk van het programma-onderdeel mededeling gedaan.

Artikel 72, lid 3: Indien in een abonnee-programma films of gedeelten van films worden uitgezonden die krachtens de Wet op de filmvertoningen niet zijn toegelaten voor vertoning aan personen beneden de leeftijd van twaalf, onderscheidenlijk zestien jaren, doet de verzorger van het abonneeprogramma hiervan in het programma mededeling direct vóór de aanvang van de uitzending van het betreffende programma-onderdeel.

'GOODFELLAS' 16 jaar

18-30 jaar, 13 in de leeftijdsgroep 31-40 jaar, 11 in de leeftijdsgroep 41-50 jaar en 11 in de leeftijdsgroep 51+ jaar.

De minister van WVC volgde ons advies om de twee vakatureplaatsen op te vullen met vrouwelijke keuringsleden in de leeftijdsgroep van 18 tot 30 jaar. De leden komen uit verschillende levensbeschouwelijke en maatschappelijke stromingen. Zij zijn opgeleid en/of werkzaam op verschillende terreinen van deskundigheid betreffende jeugd of film, waaronder ook ouderschap wordt begrepen.

DE ALGEMENE VERGADERING

De Algemene Vergadering wordt gevormd door alle leden van de Nederlandse Filmkeuring. Zij stelt het beleid in algemene zin vast en kwam in 1990 twee maal bijeen: op 26 april en op 8 november.

Algemene Vergadering Rijswijk 26 april 1991

De voorjaarsvergadering vond plaats in Rijswijk. In de ochtenduren werd de speelfilm 'Torch Song Trilogy' van de regisseur P.I. Bogart naar een scenario van Harvey Fierstein (U.S.A. 1988) bekeken. Na een uitvoerige discussie besluit de vergadering de film te voorzien van het 'toelatingslabel' a.l. Daarbij dient opgemerkt te worden dat het een interne keuringsuitslag betreft, omdat de film **officieel** niet is aangeboden en daardoor de toegankelijkheid in de bioscoop wettelijk is vastgelegd op 16 jaar en ouder. De conclusie lijkt gerechtvaardigd dat er nog steeds films aan jongeren worden onthouden om 'commerciële' redenen !!

In het middagedeelte wordt –aan de hand van stellingen– in werkgroepen gediscussieerd om een beter inzicht te krijgen in het 'toekomstperspectief' van het instituut. Tijdens de plenaire bijeenkomst komen de volgende conclusies op tafel:

- er moet een soort van kema-keur komen voor bioscoop (video en t.v.) films, zodat het duidelijker wordt voor de consument dat een onafhankelijk instituut –te weten de Nederlandse Filmkeuring– het produkt heeft bekeken en daarna heeft geplaatst in de desbetreffende leeftijdscategorie, c.q. genre-indeling;
- Het begrip 'schadelijkheid' moet breder worden vertaald vandaag de dag. Te denken valt aan: de **grondsfeer** van de film, het psychologisch effect en het propaganderen c.q. bevestigen van bestaande vooroordelen.
Wat dat laatste betreft, kan er een koppeling

DE LEDEN

De Nederlandse Filmkeuring bestaat uit ten minste 20 en ten hoogste 40 leden, te benoemen door de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC).

Leden moeten ten minste 18 jaar zijn, worden benoemd voor ten hoogste vier jaar en kunnen niet meer dan tweemaal worden herbenoemd.

Vacatures worden openbaar gemaakt.

In het verslagjaar waren de volgende personen lid van de Nederlandse Filmkeuring:

H.H. Ahaus - *Hoogblokland*
F. Blaakmeer - *Groningen*
D.M. Boogaard - *Mijdrecht*
A.L. Bouma - *Baarn*
J.F.M.M. Brons - *Haarlem*
R. del Canho - *Amsterdam*
R.G.E.T. Cannegieter-Rinaldi - *Voorschoten*
P.V. Devita - *'s-Gravenhage*
M.J. Druif - *Obdam*
A.H.S. Frank - *Amsterdam*
M. Glastra - *Maarn*
A.A.J. Goldberg - *Emst*
O. Hammerstein - *Amsterdam*
A. Hoek - *Utrecht*
D. van der Horst - *Amsterdam*
S.L. Ie - *Amsterdam*
L. Ch. Ju - *Leiden*
A. Klokke-Zelders - *'t Harde*
J.S. Klompmaker - *Zaandam*
H. Nijzink - *Rotterdam*
M.A.H.J. Overmars-Schrijvers - *Rijswijk*
F. Resius - *Amsterdam*
P.C. Royaards-Knegtmans - *'s-Gravenhage*
F.G.L.L. Schols
J.A. Roest - *Amstelveen*
W.E. Slagter-van 't Land - *Lunteren*
M.L.C. Bergmans-Smit - *'s-Gravenhage*
E. Snoep- de Gast - *Breda*
P. Sörensen - *Amsterdam*
E.W.M. Stokman - *Winkel*
E.H. Taverne-Haighton - *'s-Gravenhage*
S.P.M. de Vries - *Amsterdam*
Chr. de Vrijer - *Rotterdam*
A.M.E. van Vugt-Toonen - *Etten-Leur*
F.M. van Waard - *Haarlem*
C.W. Wattel - *Rotterdam*
P.A.M. van Wijk - *Amsterdam*
E.M. Weis - *Amsterdam*
T. Zijlstra - *Eefde*
G.J. Zwart - *Groningen*

Het bestuurscollege van de Nederlandse Filmkeuring bestond eind 1990 uit 20 vrouwelijke en 20 mannelijke leden, waarvan 5 in de leeftijdsgroep

HET DAGELIJKS BESTUUR

Het dagelijks bestuur draagt de verantwoordelijkheid voor de dagelijkse leiding van de Nederlandse Filmkeuring. De voorzitter leidt de bijeenkomsten van de herkeuringscie. De voorzitter dient leiding te geven aan de inhoudelijke kant van het werk, waarbij wordt verwacht dat eenheid in het beleid –in nauw overleg met de directeur– wordt verwezenlijkt.

De leden van het dagelijks bestuur worden door en uit de Algemene Vergadering benoemd. De voorzitter, de plaatsvervangend voorzitter en de secretaris-directeur worden benoemd door de minister van WVC; de secretaris is ambtshalve directeur van het bureau.

De samenstelling van het dagelijks bestuur van de Nederlandse Filmkeuring was in 1990 als volgt:

<i>voorzitter</i>	de heer O. Hammerstein
<i>plv. voorzitter</i>	mevrouw J.A. Roest
<i>lid</i>	mevrouw M.L.C. Bergmans-Smit
<i>lid</i>	mevrouw A. Klokke-Zelders
<i>lid</i>	de heer E.W.M. Stokman
<i>lid</i>	de heer P.A.M. van Wijk
<i>secretaris</i>	de heer C.N. Crans

Het dagelijks bestuur kwam in het verslagjaar vijf maal in vergadering bijeen en hield zich bezig met de voorbereiding en uitwerking van alle zaken waarvan in dit verslag melding wordt gemaakt.

'ARACHNAPHOBIA' 12 jaar

gemaakt worden met het begrip 'pornografie'. 'Schadelijkheid' moet echter een intuïtief gegeven blijven van de individuele keurder, omdat anders het gevaar ontstaat van 'verplichte éénvormigheid'.

- De Wet op de Filmvertoningen beperkt ons handelen in hoge mate, zeker als het gaat om de voorlichtende/informerende taak.

Algemene vergadering Amsterdam 8 november 1990

Het ochtendgedeelte van de najaarsvergadering bestond uit een ontvangst en rondleiding in het (Cannon)theater Tuschinski te Amsterdam. In het middagedeelte staat het GEO-rapport van het ministerie van WVC centraal, waarin het afschaffen van de Filmkeuring wordt voorgesteld. In de notitie komt het 'klantgerichte denken' sterk naar voren, precies zoals de Filmkeuring zou willen functioneren.

De suggestie, dat het opheffen van de Nederlandse Filmkeuring geld oplevert, wordt door de vergadering ervaren als 'pure misleiding' van de werkelijkheid. Een eenvoudige rekensom leert dat de Filmkeuring – in vergelijking met de andere instituten in West-Europa – veruit de goedkoopste is.

De conclusie is dus gerechtvaardigd dat het principe 'bezuinigingen' hier als oneigenlijk argument wordt gebruikt..

Een motie*1, waarin het beleid van WVC wordt afgekeurd, kan op brede steun van de vergadering rekenen.

'TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES' AL

*1 – zie bijlage 1

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
Tel. 243739

DE FILMKEURINGEN

Volgens de Wet op de filmvertoningen mogen in een openbare voorstelling toegankelijk voor personen beneden de leeftijd van twaalf respectievelijk zestien jaar, uitsluitend films worden vertoond die als zodanig door de Nederlandse Filmkeuring zijn toegelaten. De Filmkeuring beoordeelt of een haar ter keuring voorgelegde film al dan niet schadelijk is te achten voor genoemde leeftijdsgroepen. Voor elke dag dat er gekeurd wordt stelt de directeur aan de hand van een matrix een keuringscommissie van vijf personen samen, die haar eigen voorzitter kiest.

In 1990 kwamen 69 (65 in 1989) keuringscommissies in vergadering bijeen; bovendien vergaderde de herkeuringscommissie driemaal:

- Robocop II: 16 - na herkeuring 16^(*2)
- Total Recall: 16 - na herkeuring 16^(*2)
- Lord of the flies: 16 - na herkeuring 12^(*2)

Een herkeuring kan worden aangevraagd door ten minste twee leden van de desbetreffende keuringscommissie indien zij overwegende bezwaren hebben tegen de uitslag en ook de verhuurder van een ter keuring aangeboden film kan in beroep gaan. Aan een herkeuring nemen geen leden deel die bij de keuring van de desbetreffende film betrokken zijn geweest.

De uitspraak van de keuringscommissie treedt in de plaats van die van de keuringscommissie.

In het verslagjaar werden geen coupures aangebracht in de ter keuring aangeboden films, een feit dat overigens al vanaf 1982 als een 'natuurlijk gegeven' wordt ervaren door de leden.

De films werden als volgt ingedeeld:

Jaar	AL		AL		12		16		Totaal	
	90	89	90	89	90	89	90	89	90	89
Hoofdfilms	8	6	78	95	29	15	13	9	128	125
Voorf/trailers	-	-	41	29	1	2	-	1	42	32
Korte films	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1

Hoewel het aantal voorfilms (trailers) duidelijk toenam in 1990, staat het aanbod niet in verhouding met de hoeveelheid hoofdfilms. Formeel zou de conclusie moeten luiden dat de rest van de trailers uitsluitend draait op 16 jaar en ouder. Volgens de Wet op de Filmvertoningen mogen desbetreffende trailers alleen gedraaid worden bij gelijksoortig

*2 - Bijlage 2: toelichtingen herkeuringscommissie

geclassificeerde hoofdfilms.

Aan de hand van telefonische klachten uit het land kan worden opgemaakt dat regel en praktijk niet met elkaar sporen. Overleg met de NBB zal duidelijkheid in deze kwestie moeten brengen.

De samenstelling van de herkeuringscommissie

is als volgt:

O. Hammerstein (*voorzitter*)

J.F.M.M. Brons

P.V. Devita

S.L. Ie

E. Snoep-de Gast

C.W. Wattel

G.J. Zwart

Plaatsvervangers:

J.A. Roest (*pl.v. voorzitter*)

H.H. Ahaus

F. Blaakmeer

A.A.J. Goldberg

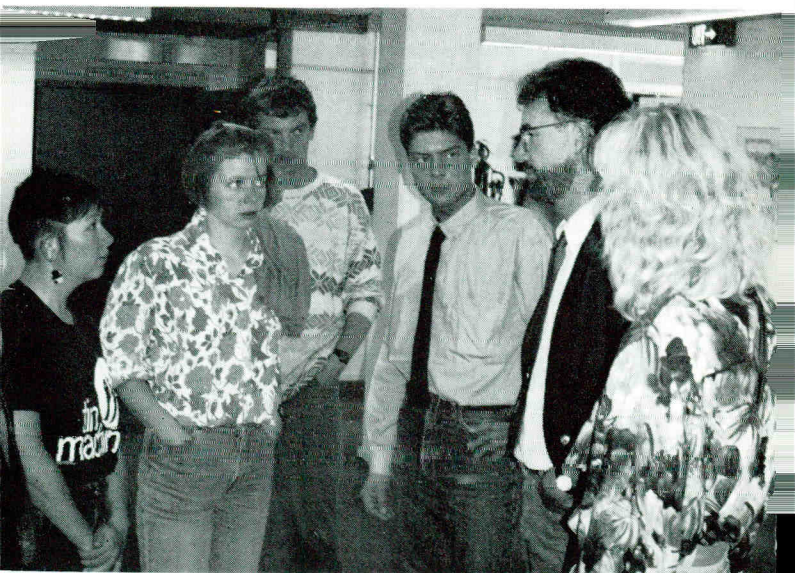
Chr. de Vrijer

A.M.E. van Vugt-Toonen

E.M. Weis

Het 'vierkantje' om de AL-aanduiding wordt geplaatst zodra de commissieleden –unaniem– van mening zijn dat een film 'familievriendelijk' (=een film voor het héle gezin) is. Het wordt ervaren als positief 'waardeoordeel' dat in 1990 acht maal officieel werd toegekend.

KEURINGSCOMMISSIE WIKT EN WEEGT ...

HET BUREAU

Het bureau, dat ambtelijk aan de Nederlandse Filmkeuring is toegevoegd, behartigt de organisatorische en technische zaken, de secretariaatswerkzaamheden en de comptabele administratie. De directeur is hoofd van het bureau en is ambtshalve secretaris en comptabele van de Nederlandse Filmkeuring; daarnaast adviseert hij ten aanzien van beleidsaangelegenheden, geeft algemene voorlichting, houdt lezingen/gastcolleges en is de contactpersoon o.a. voor het opzetten van de Europese samenwerking, in de breedste zin van het woord.

De bureaubezetting was in 1990 als volgt:

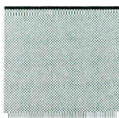
Adm. medewerkster (secretariaat):
Mw. M. Fresen (50%)*³
Adm. medewerker (financiën):
Dhr. A. Koning (50%)
Directeur:
C.N. Crans (60%)
Filmoperateur:
J.J. Hol
Mw. J. Broos (Kath. Univ. Tilburg) doet als stagiaire onderzoek naar de mogelijkheden van genre-indeling bij bioscoop- en videofilms, waarbij de onafhankelijke/inhoudelijke voorlichting aan de consument centraal staat.

De huisvesting van de Nederlandse Filmkeuring heeft (opnieuw) aanleiding gegeven tot het schrijven van een brief aan de directeur Centrale Directie Apparaatzorg van WVC in verband met de **slechte** werkplek van de operateur. Daarnaast blijft het in het verleden ingenomen standpunt van kracht: de **onafhankelijke positie** van de Nederlandse Filmkeuring vraagt om een **neutrale plaats** qua huisvesting.

Aan de leden en aan enkele relaties werden maandelijks overzichten gestuurd met de keuringsuitslagen + toelichtingen, terwijl in de 'Knipsels' informatie werd verstrekt over relevant nieuws. Op verzoek werden aan personen en instanties inlichtingen met betrekking tot de Filmkeuring gegeven, waarbij uiteraard de algemene informatiefolder over de opzet en werkwijze van de Nederlandse Filmkeuring als basis diende.

Het bestaande beeldmerk van de Nederlandse Filmkeuring werd aangepast aan de eisen van deze tijd. Het nieuwe logo –ontworpen door Studio Grafinesse uit Zutphen– siert het jaarverslag van 1989 en de 'uitgaande post' werd voorzien van dit 'andere gezicht'.

*3 – Vervanging wegens langdurige ziekte

Het GEO-rapport -dat half oktober verscheen- werd ervaren als 'een klap bij heldere hemel'. 'Zonder u en over u' lijkt het principe te zijn geworden, waarbij het menselijke – personele – aspect is gereduceerd tot nul. Na overleg met het bestuur werd op gepaste wijze gereageerd, waarbij met name de argumentatie voor het afbouwen van de Filmkeuring 'onder zwaar vuur kwam te liggen'.

Het meest curieuze was misschien wel de woordkeuze 'films die ongeschikt worden geacht voor jonge kinderen', van de WVC-nota.

Is dit opnieuw een bewijs dat men ambtelijk niet echt geïnteresseerd is in het wel en wee van de Nederlandse Filmkeuring?

LANDELIJKE CONTACTEN

Ten behoeve van de dagelijkse gang van zaken werd op ambtelijk niveau regelmatig contact onderhouden met het Ministerie van WVC: voor beleidszaken met de Directie Jeugdbeleid, voor huishoudelijke, administratieve en financiële zaken met de desbetreffende afdelingen.

Verder met de Directies Apparaatzorg, Personeelszaken, Voorlichting en Internationale Betrekkingen.

- Op 21 juni 1990 vond er in Rotterdam de 'manifestatie Jeugdbeleid' plaats. Een groot aantal personen van organisaties die actief zijn op het terrein van het jeugdbeleid, bezochten onze stand;
- Veronica heeft op 9 februari de James Bond-film 'Never say never again' om 19.00 uur uitgezonden, ondanks het feit dat de leeftijd door de Nederlandse Filmkeuring was bepaald op 12 jaar en ouder. In nauwe samenwerking en overleg met de stichting 'de Kinderkast' is bezwaar aangetekend bij het Commissariaat v.d. Media. Een en ander heeft geleid tot een formele berisping (art. 53 Mediawet), zonder verder sancties op te leggen (art. 46/135);
- Op uitnodiging van de Stichting Gastouderprojecten in Ulvenhout hield de secretaris-directeur op 7 mei een inleiding met als thema 'kinderen en de invloed van film in bioscoop, op video en tv.';
- Op initiatief van de afdeling Jeugdbeleid van W.V.C. werd er een werkgroep geformeerd – bestaande uit personen van het Filmmuseum, LOKV en de Nederlandse Filmkeuring- die de filmvoorlichting/dokumentatie in Nederland in kaart brengen.
- In Berlijn heeft eind september het congres 'Programma ohne Grenzen, Jugendschutz in Europa' plaatsgevonden. Tijdens deze tweedaagse bijeenkomst houdt de secretaris-directeur een inleiding

onder de titel 'Wordt er in Nederland nog aan jeugdbescherming gedaan.' *4

- In België functioneert de filmkeuring niet optimaal. Een beperkt aantal leeftijdscategorieën –te weten AL en 16 jaar en ouder– wordt als problematisch ervaren bij de film 'Batman'.

In Brussel organiseerde 'Jekino-film' een colloquium om de problemen op Europees niveau te inventariseren. De meest opvallende uitspraak kwam van de heer Michelet (Belgische Video Federatie) die stelde: 'wij doen aan business, niet aan consumentenvoorlichting; een onafhankelijk overkoepelend orgaan –voor films in de bioscoop en op video– met sanctie bevoegdheden is dan ook de meest voor de hand liggende oplossing in de **Benelux**'.

- In het najaar hebben de fracties van CDA, PVDA en VVD werkbezoeken gebracht aan de Nederlandse Filmkeuring. De nadruk tijdens de presentatie is gelegd op het praktisch functioneren van het instituut anno 1990.
- Op 10 oktober 1990 verschijnt het rapport van de projectgroep 'Grote Efficiency'. De voorstellen zijn ingrijpend en verstrekkend. De media besteedt veel aandacht aan het eventuele afschaffen van de Nederlandse Filmkeuring. De voorzitter geeft een toelichting in het TROS-programma Hollywood Boulevard. De positieve nuancering en het terugdraaien van het voorstel door DGW-WVC, half november wordt door de pers **totaal** genegeerd.

Met de filmverhuurkantoren waren er de gebruikelijke contacten.

*4 – zie bijlage: inleiding secretaris-directeur.

BUITENLANDSE CONTACTEN

In Europees verband zijn hechte contacten ontstaan met zuster-organisaties in andere EG-landen:

- het tweede symposium van Duitse en Nederlandse filmkeurders in Rijswijk/Rotterdam
- het mediacongres 'Programm ohne Grenzen, Jugendschutz in Europa' georganiseerd door 'de Landesmedienanstalten' in Berlijn.
- het colloquium over de Belgische filmkeuring van 'Jekino-film' te Brussel

Daarnaast werd de uitwisseling van de maandelijkse filmkeuringsuitslagen met de omliggende landen voortgezet. Van de in 1990 in Nederland gekeurde films kon een opmerkelijk verschil in toegangsleeftijd worden geconstateerd bij de volgende films:

TITEL	LAND				
	Nederland	België	Duitsland	Gr.-Britannië	Frankrijk
Arachnophobia	12 jaar	16 jaar	16 jaar	PG	AL
Dick Tracy	12 jaar	AL	12 jaar	PG (+c)	AL
Good Fellas	16 jaar	16 jaar	16 jaar	18 (+c)	AL
Navy Seals	12 jaar	AL	18 jaar	PG (+c)	AL
Teenage Mutant Ninja Turtles I	AL	AL	6 jaar	PG (+c)	AL
Robocop II	16 jaar	AL	18 jaar	18 jaar	12 jaar
Total Recall	16 jaar	16 jaar	18 jaar	18 jaar	12 jaar

PG = Parental Guidance PG + c = Parental Guidance + coupures
AL = alle leeftijden

Filmkeuring op Europees niveau?

Het (tweede) symposium van Duitse en Nederlandse filmkeurders heeft aangetoond hoe zinvol Europese contacten kunnen zijn.

Zo werden er afspraken gemaakt om onder meer een uitwisselingsprogramma op te starten. In de praktijk betekent het dat Duitse filmkeurders in Nederland gaan keuren en Nederlandse keurders bij de FSK in Wiesbaden hun deskundigheid inbrengen.

Voor de korte- en middenlange termijnplanning worden de volgende prioriteiten gesteld:

- de verschillende criteria onderzoeken en waar mogelijk bij elkaar brengen;
- onderzoek met betrekking tot schadelijkheid op Europees niveau opstarten;
- ouders/opvoeders en kinderen meer bij het keuringswerk betrekken;
- een vervolgsymposium opzetten met een bredere vertegenwoordiging, waarbij in de eerste plaats wordt gedacht aan Frankrijk en Groot-Britannië.

De open grenzen van 1992 vragen om een gezamenlijke aanpak. Het 'liberale denken', zowel in theorie als in de praktische uitwerking, wordt steeds vaker genoemd als 'aantrekkelijk alternatief' voor de meer behoudende systemen. Ook in dit opzicht kan Nederland de bekende 'voortrekkersrol' vervullen.

EVALUATIE VAN HET BELEID

Vanaf het midden van de jaren '80 valt er een lichte stijging te constateren in het aantal 'ter keuring aangeboden films': was in 1989 dit principe versterkt aanwezig, het begin van de negentiger jaren kan niet anders worden gezien als een voorlopig hoogtepunt. Niet eerder werden er sinds de inwerkingtreding van de Wet op de Filmvertoningen in 1977 zoveel films ter keuring aangeboden!!

Volgens de gegevens van de NBB werden er in 1990 179 films uitgebracht, waarvan er 128 ter keuring werden aangeboden.

Ruim 70% van alle bioscoopfilms wordt in Nederland voorzien van een leeftijdsindicatie (AL, 12 jaar of 16 jaar en ouder) door een **onafhankelijk** college, –bestaande uit 20 vrouwen en 20 mannen– dat een dwarsdoorsnede vormt van onze samenleving.

Des te merkwaardiger is het dan om te constateren dat een werkgroep van het ministerie van WVC half oktober '90 voorstelt om de Nederlandse Filmkeuring met ingang van 1 januari 1993 op te heffen.

'Een overval in de nacht' en 'zonder u en over u' waren termen die men kon optekenen uit de mond van filmkeurders. Waarom een goed draaiende organisatie 'de nek omdraaien' op basis van oneigenlijke argumenten? Ook het aspect bezuinigingen komt 'onwettelijk' over, wanneer men weet, dat de hele filmkeuring in Nederland voor f 300.000,- draaiende wordt gehouden.

De media besteedt aan het voorstel tot opheffing veel aandacht: 'Filmkeuring is niet van deze tijd': en 'Filmkeuring, hoe lang nog?': zijn slechts een kleine greep om aan te tonen dat er geen gebrek aan belangstelling was.

Opvallend is echter 'het gebrek aan kennis van zaken' bij een aantal journalisten: *'Neem de film 'Lord of the Flies', ook een tekenfilm' en 'Filmkeuring is een exclusieve instantie van vrijwilligers'*. Soms blijken de vooroordelen zo vast te zitten dat men zou gaan denken aan 'bewust handelen ter kwader trouw'.

Het begrip filmkeuring roept blijkbaar altijd emoties op. Vaak legt de samenleving het uit als een bedreiging van de persoonlijke vrijheid.

Het wordt omschreven als *'een ouderwets instituut'*, die Nederlandse Filmkeuring, maar het is geen uitzondering: alle ons omringende landen hebben ook nog steeds een filmkeuring.

Inmiddels heeft de ambtelijke staf van het ministerie van WVC een andere koers uitgezet, waarbij de 'kwaliteitsverbetering' als belangrijkste uitgangspunt zal dienen.

In de notitie wordt over de Nederlandse Filmkeuring opgemerkt dat 'het onverstandig is, dit bestaande **kleine** instrument af te schaffen als wel een behoefte bestaat aan voorlichting en etiketteren'.

Na twee jaar video-experiment-keuring kwam de vraag op tafel: wat is het eind-oordeel van de Nederlandse Filmkeuring?

Allereerst dient te worden gesteld dat het tot stand komen van de Raad van Toezicht sterk beïnvloed is door de direktie Jeugdbeleid van het ministerie van WVC. De plaats en invloed van de Nederlandse Filmkeuring wordt –in tegenstelling tot wat het rapport 'Jeugd en Video, een kwestie van voorlichting' stelde in 1986– geminimaliseerd. Het zware gewicht dat het bedrijfsleven (NVPI, NVDO, en NBB) heeft aangebracht, ligt besloten in het convenant –de overeenkomst tussen overheid en branche– dat voor twee jaar werd opgesteld.

De waarde van een voorlichtingssysteem door een onafhankelijk instituut acht de Nederlandse Filmkeuring niet ter discussie.

Produktinformatie alleen overlaten aan het bedrijfsleven doet echter onwerkkelijk aan. 'Het zit niet in de aard van de zakenman om te waarschuwen voor zijn eigen koopwaar' aldus Pieter van Lierop in het Utrechts Nieuwsblad.

Zelfregulering kan alleen wanneer er geen sprake is van belangentegenstellingen. Convenanten zijn een te kwetsbaar instrument, omdat controle **achteraf** zal plaatsvinden en de schade op het gebied van jeugdbescherming inmiddels heeft plaatsgevonden. *'Wanneer de buitenlandse filmkeuringen vergeleken worden met de onze, dan blijkt het Nederlandse instituut er een vrij vooruitstrevend beleid op na te houden'* een letterlijk citaat uit onverdachte neutrale hoek.*⁵

Geen reden echter om tevreden achterover te leunen in 1991:

- de stichting 'Kinderkast' en de Nederlandse Filmkeuring onderzoeken/ondernemen gezamenlijke initiatieven op het gebied van consumentenvoorlichting met als doel jeugdigen optimaal van de visuele media (resp. film en tv.) gebruik te laten maken;
- in overleg met Nederlandse universiteiten (stageplaatsen) onderzoek laten verrichten naar 'schadelijkheid' en 'genre-bepalingen';
- keuringscriteria –aan de hand van praktische voorbeelden– verder analyseren;
- uitwisselingsprogramma's op Europees niveau breder van opzet maken (naast Duitsland, ook Frankrijk en Engeland erbij betrekken);
- opstarten van 'viewings' met kinderen en hun ouders/opvoeders om het theoretische model te toetsen aan de praktijk.

Mocht aanvankelijk de Nederlandse Filmkeuring als instituut van overheidsbetutteling gevoeld zijn, aantoonbaar is dat het instituut 'nieuwe stijl' veel

*5 – Veronica Omroepblad (8/12/1990)

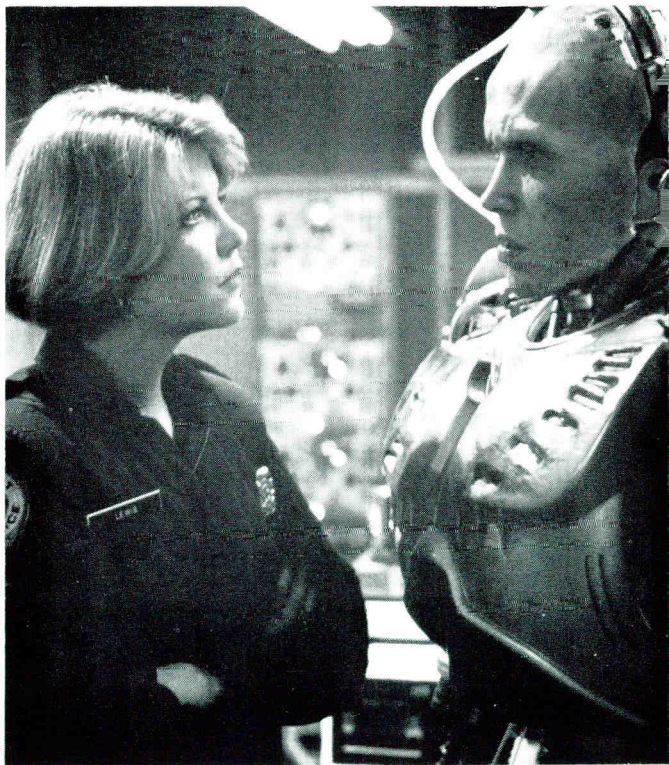
meer is aan te merken als een voorlichtingsbureau (en zelfs kans ziet niet alleen beleidsmatig maar ook feitelijk dit te plaatsen in internationale kaders). De Nederlandse Filmkeuring heeft een duidelijke plaats tussen twee uitersten: die van censuurachtige betutteling en volledige vrijheid.

Dat de overheid die eigen verantwoordelijkheid moet blijven houden wordt zelfs door wetenschappers bepleit. Het is te hopen dat de politiek gevoelig zal blijken te zijn voor de goede argumenten van de Nederlandse Filmkeuring.

*'In toenemende mate wordt beseft dat de maatschappelijke vraagstukken slechts zijn aan te vatten door een samenhangende aanpak, waarbij de nadruk ligt op internationalisering, participatie, zelfredzaamheid, preventie en bescherming'. **⁶

De Nederlandse Filmkeuring heeft –begin 1991– haar medewerking aan het directoraat Jeugdbeleid toegezegd onder de voorwaarde dat er een **onafhankelijk** instituut ingesteld blijft dat uiteindelijk een zinvolle film- en video classificatie waarborgt. Zulks achten wij voor de werkelijke bescherming van jeugdige personen noodzakelijk.

'ROBOCOP' 16 jaar

⁶ – rapport projectgroep WVC - okt. 1990, blz 9

BELEIDSLIJNEN - 1990

Beleidslijn 1

De Nederlandse Filmkeuring stelt zich ten doel jeugdigen zo min mogelijk films te onthouden. Slechts als een film door de keuringscommissie in meerderheid als schadelijk voor jeugdigen beneden de 16 respectievelijk 12 jaar wordt geacht, zal deze aan die groepen worden onthouden. Er zij voor alle duidelijkheid op gewezen dat deze leeftijdsaanwijzing niets zegt over de eventuele geschiktheid van de film voor bedoelde groepen.

Beleidslijn 2

Bij het keuren van films zal er rekening mee worden gehouden dat individuele scènes slechts vanuit het geheel van de film beoordeeld moeten worden. De Nederlandse Filmkeuring zal in beginsel géén gebruik maken van haar recht coupures in een film aan te brengen.

Beleidslijn 3

De Nederlandse Filmkeuring houdt zich –naast het toedelen van leeftijdsaanwijzing en doelgroep-aanwijzing– tevens bezig met 'het recenseren van schadelijkheid van films'. Dit laatste door middel van korte toelichtingen, indien nodig, ook bij a.l.–gekeurde films.

Er wordt naar gestreefd deze toelichtingen op zo breed mogelijke schaal te verspreiden.

Dit onder meer door middel van contacten met de Nederlandse Bond voor Bioscoop- en Filmondernemingen, filmdistributeuren, filmipers en media zoals t.v. en radiorubrieken.

Op deze wijze wordt getracht de werkzaamheden van de Filmkeuring het gewenste effect te laten sorteren.

Beleidslijn 4

De Nederlandse Filmkeuring streeft –in samenwerking met onder andere de Nederlandse Bond voor Bioscoop- en Filmondernemingen– naar het hantieren van symbolen bij de leeftijdsaanwijzing, als aanwijzing voor het publiek.

Beleidslijn 5

Daar waar de de Nederlandse Filmkeuring vanuit eigen optiek een bijdrage kan leveren aan het welzijn van kinderen, jeugd en jongeren, kan zij deelnemen aan activiteiten die daarop zijn gericht, waar bij activiteiten die in brede zin met audio-visuele middelen te maken hebben de voorkeur genieten.

Beleidslijn 6

Hoewel de Nederlandse Filmkeuring geen directe taak heeft ten aanzien van de niet-openbare vertoning van films via videobanden en t.v. zal de

Filmkeuring WVC eventueel wijzen op ontwikkelingen in dit verband en advies geven. In beginsel is de Filmkeuring, waar gewenst en waar binnen haar doelstellingen mogelijk, bereid tot samenwerking.

Beleidslijn 7

Zo nodig en waar mogelijk zal de Nederlandse Filmkeuring onderzoek in relatie tot haar werkerterrein bevorderen.

Beleidslijn 8

Om op de geëigende wijze zich te kunnen inzetten voor de belangen van kinderen, jeugd en jongeren, zal de Nederlandse Filmkeuring er naar streven de Wet respectievelijk het Besluit op de filmvertoningen te doen wijzigen of te doen aanvullen waar de praktijk dit nodig of wenselijk maakt.

Beleidslijn 9

De Nederlandse Filmkeuring zal bij de uitvoering van haar taak overleg voeren met soortgelijke organisaties binnen de E.G.

DE HEER JAMES FERMAN (BBFC – ENGLAND) EN DE HEER COR C.N. CRANS (NFK – NEDERLAND) OP WEG NAAR ÉÉN EUROPA

ALGEMENE VERGADERING NEDERLANDSE FILMKEURING

In vergadering bijeen op 8 november 1990 te Amsterdam, sprekend over agendapunt 5, te weten de vaststelling van de beleidslijnen 1991 en wel speciaal beleidslijn 8, de Wet op de Filmvertoningen van 1977;

kennismemende van het feit dat:

de projectgroep 'Grote Efficiency' van het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, de Nederlandse Filmkeuring omschrijft als een organisatie die door 'maatschappelijke ontwikkelingen' haar functie zou hebben verloren;

overwegende dat:

- de Nederlandse Filmkeuring bij de Wet op de Filmvertoningen van 05 januari 1977 is ingesteld;
- de Nederlandse Filmkeuring haar bij de Wet opgelegde taak ononderbroken heeft uitgevoerd;
- de Nederlandse Filmkeuring een toenemende belangstelling voor de uitvoering van de Wet constateert, in die zin dat een steeds groeiend aantal films ter keuring wordt aangeboden;
- de Nederlandse Filmkeuring 'voorkomen nog steeds beter vindt dan genezen', ook al zal de klant zich dat niet altijd realiseren en 'preventie is beter dan curatie';

concluderend dat:

- er geen enkele aanleiding is te veronderstellen dat de verrichtingen van diverse deskundigencommissies op basis waarvan de Wet tot stand kwam en die unaniem van mening waren dat de jeugdfilmkeuring moest blijven, zich hebben gewijzigd;
- de Nederlandse Filmkeuring voldoet aan meerdere van de meest essentiële doelstellingen die de samenstellers van het rapport 'Grote Efficiency' zich stellen voor het behouden van bestaande diensten;

BESLUIT:

zich schriftelijk te wenden tot de ministers van: Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur; Justitie; teneinde stelling te nemen tegen de conclusie van het rapport 'Grote Efficiency' het voortbestaan van de Nederlandse Filmkeuring aan de orde te stellen en de argumentatie waarop de conclusie berust te bestrijden.

Aldus besloten in de Algemene Vergadering van de Nederlandse Filmkeuring, gehouden op 8 november 1990 te Amsterdam.

de voorzitter,

de secretaris-direkteur,

(mr. O. Hammerstein)

(C.N. Crans)

bijlage 2

**TOELICHTINGEN BIJ UITSLAGEN
VAN AAN DE NEDERLANDSE FILMKEURING
TER KEURING AANGEBODEN FILMS
INGEVOLGE DE WET OP DE FILMVERTONING**

TITEL: Total recall (herkeuring)
REGISSEUR: Paul Verhoeven
LAND: U.S.A.
SPEELDUUR: 1 uur 50 min.
UITSLAG: niet toegelaten voor personen beneden 16 jaar

TOELICHTING:
omdat de film een zeer groot aantal bloederige geweld scènes bevat.

TITEL: Robocop 2 (herkeuring)
REGISSEUR: Irvin Kershner
LAND: USA
SPEELDUUR: 1 uur 52 min.
UITSLAG: vanaf 16 jaar

TOELICHTING:
Deze film is niet toegelaten voor personen beneden de leeftijd van 16 jaar, om reden dat de film een aaneenschakeling is van uiterst gewelddadige, bloederige, macabere en wrede scènes die allen, zowel afzonderlijk als tezamen, schadelijk worden geacht voor personen beneden de 16 jaar.

TITEL: Lord of the Flies (herkeuring)
REGISSEUR: Harry Hook
LAND: U.S.A.
SPEELDUUR: 1 uur 27 min.
UITSLAG: 12 jaar

TOELICHTING:
omdat de film, nog afgezien van de negatief interpreteerbare inhoudelijke 'boodschap', vooral in het laatste deel een voortdurende onderstroom van beklemming in zich bergt, die schadelijk wordt geacht voor jeugdigen beneden de leeftijd van 12 jaar.

'WORDT ER IN NEDERLAND NOG AAN JEUGDBESCHERMING GEDAAN?'

(INLEIDING TIJDENS CONGRES
'JUGENDSCHUTZ OHNE GRENZE')

DOELSTELLINGEN EN UITGANGSPUNTEN VAN JEUGDBELEID (MINISTERIE VAN WVC) IN NEDERLAND

Zo'n 5,2 miljoen mensen vormen de zeer heterogene categorie jeugdigen van 0 tot 25 jaar.

Deze groep heeft terwijl ze opgroeit te maken met tal van sociale verbanden. Daarin is het gebruikelijk een driedeling te hanteren:

- het eerste opvoedingsmilieu (gezin in de relatie tot de buurt waar men in woont);
- het tweede milieu (school en op latere leeftijd de werkring);
- het derde milieu (vrienden, clubs, sport- en jeugdorganisaties).

Het omgaan met al deze invloeden vraagt nogal wat vaardigheden, die jeugdigen verwerven terwijl ze opgroeien. Aan het proces dat jeugdigen meemaken zitten in feite twee aspecten. Enerzijds is men op weg om volwassen te worden, anderzijds heeft de fase een heel eigen karakter door de contacten die ze opbouwen en onderhouden, muziek, mode en andere uitingen.

De Nederlandse overheid beperkt zich tot een aantal taken en verantwoordelijkheden, hetgeen zich het best laat samenvatten aan de hand van de volgende punten:

- opvoeding en ontwikkeling van jeugdigen zijn allereerst de verantwoordelijkheid van de sociale verbanden waarin zij opgroeien;
- het jeugdbeleid is er op de eerste plaats op gericht, daarvoor de nodige voorwaarden te scheppen in de algemene beleidssectoren zoals onderwijs, huisvesting, werkgelegenheid, gezondheidszorg en welzijn;
- als de sociale verbanden onvoldoende in staat zijn hun verantwoordelijkheid te realiseren zijn aanvullende beleidsmaatregelen nodig;
- als jeugdigen en hun ouders (dreigen te) worden geconfronteerd met ernstige problemen, is gericht beleid nodig dat problemen helpt voorkomen (preventiebeleid) en znodig nieuwe kansen biedt (inhaalbeleid).

Niet alle jeugdigen bevinden zich in dezelfde situatie: met de meesten gaat het goed, sommigen lopen het risico om in problemen te raken en anderen kampen al met grote moeilijkheden.

Daarom worden naast het algemene beleid van de verschillende departementen ook nog eens maatregelen

genomen en uitgevoerd die zijn gericht op jeugdigen (en ouders) die ernstig in moeilijkheden zitten of daarin kunnen raken.

Die inspanningen bewegen zich ook op het beleidsterrein van verschillende departementen.

Tenslotte ontwikkelt de Directie Jeugdbeleid (van het ministerie van WVC) samen met het ministerie van Justitie het beleid ten aanzien van jeugdhulpverlening en voert dat ook uit. Bovendien is zij verantwoordelijk voor het ontwikkelen en uitvoeren van een sociaal-educatief beleid, waaronder jeuginformatie, jeugdruimtebeleid, kinderopvang en jeugdparticipatie.

Onder het thema jeugdparticipatie vallen de identiteitsorganisaties, de politieke jongerenorganisaties, de werkende jongerenorganisaties, enkele 'zelf-organisaties' (scholieren, gehandicapten en minderheden), alsmede een aantal organisaties op het terrein van de cultuur (CJP) en media (Nederlandse Filmkeuring).

Film in de bioscoop ... alleen vermaak?

Nadat de film zich rond de eeuwwisseling als een soort kermisvermaak had aangediend nam de invloed dusdanig toe dat de Minister van Binnenlandse Zaken in 1913 op de mogelijkheid wees door plaatselijke verordeningen 'de toegang van jeugdige personen tot de bioscoopvoorstellingen te regelen, onzedelijke voorstellingen te weren en paal en perk te stellen aan het geven van bedenkelijke sensationele voorstellingen die tot misdrijf prikkelen, de toeschouwers vertrouwd maken met immorele toestanden of op andere wijze verderfelijke invloed uitoefenen'. In 1926 is er de Bioscoopwet. *Wet tot bestrijding van de zedelijke en maatschappelijke gevaren van de bioscoop.*

Na de Tweede Wereldoorlog zijn er ingrijpende economische en technische ontwikkelingen. Steeds meer films komen voor steeds meer mensen beschikbaar. Niet alleen door vertoning in de bioscoop, maar door de ontwikkelingen bij de televisie, video, kabel, satelliet, ook in de huiskamer.

De invloed van de media is onvoorstelbaar groot. Zeiden de mensen vroeger 'het stond in de krant' (en dat was dus de waarheid), nu is vooral alles wat via de televisie op ons afkomt bepalend - of in ieder geval beïnvloedend - voor gedragingen en meningen van mensen. Massamedia hebben een plaats gekregen in wetenschap en politiek.

In de jaren zestig dienen zich grote en snelle maatschappijveranderingen aan. Op sociaal-economisch terrein blijken sneller maatregelen te kunnen worden getroffen dan op sociaal-cultureel terrein. Veranderingen of het verlangen daarnaar blijken uit woorden als:

democratisering, socialisering, emancipatie en 'betutteling'. De invloed van kerk en gezin wordt steeds geringer; maatschappelijke instellingen, commercie en media krijgen steeds meer invloed op het menselijk gedrag, dat mondigheid en vrijheid voorstaat. In deze sfeer komt uiteindelijk de Wet op de filmvertoningen tot stand, die beoogt enige jeugdbescherming te garanderen.

Na jarenlange parlementaire discussies treedt in 1977 de Wet op de filmvertoningen in werking; zij regelt de afschaffing van de filmkeuring voor volwassenen en invoering van een nieuw systeem van keuring voor jeugdigen. De herziene Grondwet van 1983 verbiedt preventieve censuur op film, maar maakt een uitzondering voor het geven van vertoningen toegankelijk voor personen jonger dan 16 jaar 'ter bescherming van de goede zeden' (Art. 7, lid 3) en stelt dat het onderwijs een voorwerp van aanhoudende zorg van de regering is (art. 23, lid 1).

De Wet op de filmvertoningen bepaalt dat er een Nederlandse filmkeuring is, die tot taak heeft te beoordelen of de vertoning van een haar ter keuring voorgelegde film al dan niet schadelijk is te achten voor personen beneden de leeftijd van twaalf, onderscheidenlijk zestien jaar (Art. 2). In een openbare voorstelling toegankelijk voor personen beneden twaalf respectievelijk zestien jaar mogen uitsluitend films worden vertoond die door de Nederlandse filmkeuring voor die respectieve leeftijden zijn toegelaten (Art. 1).

Bij de wetsbehandeling is gesteld dat 'Onder schadelijkheid voor jeugdigen wordt verstaan: schadelijk voor de geestelijke en lichamelijke gezondheid van jeugdige personen' en ook dat voor de 10- tot 14-jarigen de aandacht van de filmkeuring 'zich vooral zou moeten richten op vermijding van het agressief-sadistische en perverse en minder het erotische zou moeten betreffen' (zie Flodder).

We leven tussen twee uitersten: de één zegt dat er vrijheid van meningsuiting is, de ander zegt dat iets toch zou moeten worden verboden. Ik herinner mij brieven van groepen die niet bepaald fervente aanhangers van de filmkeuring waren, maar die schande ervan spraken dat een bepaalde film niet was 'verboden' door de Filmkeuring, terwijl de desbetreffende film niet eens ter keuring was geweest.

Ik denk ook aan de commotie rond 'The last temptation of Christ'. En zo zijn er meer voorbeelden te noemen waar ineens de vraag werd gesteld waarom de filmkeuring niet had ingegrepen, terwijl die helemaal niet had in te grijpen.

Maar kennelijk leeft toch de behoefte aan enige bescherming. Terecht wenst men geen staatsbemoeienis op dit terrein, maar is er een onafhankelijk college uit de bevolking!

En degenen die angst hebben voor bemoeienis van de filmkeuring met de inhoud of de kunstwaarde van een film kan ik zeggen dat de taak van de filmkeurders nauw omschreven is.

Ook in de terminologie zien we interessante ontwikkelingen. Van censuur zijn we via keuring gekomen bij classificatie. Het is maar wat men wil. De moeite die sommigen hebben met 'keuren' kan ik niet zo goed begrijpen; er is ook een keuring van auto's, van waren, van mensen zelfs. Ik zou zo zeggen: gelukkig maar.

Hier zijn kennelijk emoties in het spel. Volgens de wet dient de Filmkeuring te oordelen over mogelijke schadelijkheid. In onze situatie geschiedt dat door een groep uit de Nederlandse bevolking, niet door 'de staat'.

We gaan af op 'Europa 1992'. Economische, sociale en culturele grenzen zullen zoveel mogelijk worden weggehaald. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat de culturele identiteiten moeten worden prijs gegeven. De invloed over en weer zal groter kunnen worden, begrip en samenwerking hopelijk ook. Maar de opvatting over culturele waarden, normen en systemen zal verschillend kunnen blijven. Een filmkeuring kan er zijn op grond van een wet of op vrijwillige basis van het bedrijfsleven. Maar in beide gevallen zal de keuring naar mijn mening dienen plaats te vinden door een onafhankelijk college.

En zeker niet door het bedrijfsleven alleen. Deze zal immers gericht moeten zijn op bevorderen van de omzet; en reclame maken is nu eenmaal iets anders dan voorlichting geven.

Controle op de naleving is een verhaal op zich.

Afgezien van opvattingen over vrijheid en bescherming hebben politie, justitie en rechterlijke macht het zo druk met bestrijding van criminaliteit dat aandacht voor zaken van filmkeuring nauwelijks of niet aan bod komt.

Wie let er op juiste aankondigingen in de filmadders, op toegang tot de bioscoop, op uitzending van films via de televisie?

Videofilms voor huiselijk gebruik is een zaak op zich in de lage landen bij de zee ...

In 1985 vroeg de vaste commissie voor WVC van de Tweede Kamer aan de ministers van Justitie en WVC om een notitie over de eventuele noodzaak tot het nemen van wettelijke maatregelen inzake de verkoop en verhuur van videocassettes, een en ander met name vanuit het oogpunt 'jeugdbescherming' gezien. Een ambtelijke werkgroep gaat echter op een ander spoor zitten en kiest in de nota 'Jeugd en Video' (1986) voor een systeem van vrijwillige videovoorlichting ofwel zelfregulering door de videobranche om de volgende redenen:

- video's worden vertoond in de privésfeer, waar naar algemene opvatting in Nederland, de primaire verantwoordelijkheid van de zorg voor kinderen in de eerste plaats bij de ouders c.q. de verzorgers ligt;
- de overheid zich terughoudend opstelt als het gaat om het 'ingrijpen' in de privésfeer;
- een vrijwillig systeem past goed in de beleidsfilosofie, gericht op privatisering en doet recht aan de aanwijzingen inzake terughoudendheid met regelgeving.

Personen uit verschillende organisaties (met name uit het bedrijfsleven) werden aangezocht om zitting te nemen in de Gemengde Commissie Videovoorlichting om het tweejarig experiment — dat liep tot april 1990— te begeleiden.

Het systeem bestaat uit vier elementen:

- a. een leeftijdsindeling van 16 jaar, 12 jaar en toegang zonder beperkingen, kortweg 'alle leeftijden';
- b. een genre-indeling;
- c. een begeleidende covertekst die een eerlijke indruk moet geven van de voorbespeelde cassetteband;
- d. informatie en documentatie voor de consument.

Als we de commissie moeten geloven dan is het experiment geslaagd. Dat kan eigenlijk ook moeilijk anders als u weet dat het bedrijfsleven zelf de spelregels bepaalde, de werkzaamheden 'achter gesloten deur' mocht verrichten en tot slot ook zelf mag meedoen aan het evaluatierapport. Soms lijkt het er op dat een experiment in Nederland op voorhand al is geslaagd omdat het 'ambtelijk' zo goed uitkomt.

Mij persoonlijk zou het meest voor de hand liggende lijken dat het keuren van en voorlichten over films —of die nu voor openbare vertoning in de bioscoop of voor gebruik op andere wijze zijn bedoeld— in één hand wordt gelegd, maar dan wel bij een **onafhankelijk** college. Daarnaast vind ik 'vorming' heel belangrijk, opdat kritische instelling en eigen oordeelsvorming worden bevorderd.

De Nederlandse samenleving is erg gesteld op zijn persoonlijke 'vrijheid', wellicht daarom zijn er zoveel omroepverenigingen (acht) en 'kleine zendgemachtigden' (vijftientig) in ons land. Hoewel kijkers in dit kleine, dichtbekabelde landje (ca. 95% is aangesloten) soms tot achttien verschillende zenders kunnen ontvangen, zijn de drie Nederlandse t.v.-netten veruit favoriet.

Zo'n 87% van de tijd dat de t.v. aan staat, wordt gekeken naar één van de eigen zenders. De 'bindende factor' in ons omroepbestel is de N.O.S. (de Nederlandse Omroep Stichting) gevestigd in Hilversum.

Dat betekent kijk- en luister- onderzoek verrichten, programma verkoop regelen of de omroep vertegenwoordigen op juridisch vlak. De NOS behartigt alle aangelegenheden die van gemeenschappelijk belang zijn voor de vierendertig landelijke zendgemachtigden.

Daarnaast is er een coördinerende taak. De zendschema's voor de vijf radio-zenders en de drie televisienetten worden in NOS-verband opgesteld. Als derde hoofdtak noem ik het verzorgen van programma's zoals het (dagelijkse) Journaal, (inter)nationale sportevenementen, Sesamstraat voor de kinderen, het Jeugdjournaal (elke dag) en op de vrijdagmorgen het TV-weekjournaal (doelgroep 10-14 jarigen).

Het is al eerder opgemerkt maar de regering in Nederland streeft de laatste jaren —met name op het gebied van de media en cultuur— naar een 'overheid op afstand'. De doelstelling van het kabinet is: 'dagelijks reilen en zeilen van zendgemachtigden en het toezicht op de naleving van bepalingen inzake de media enigermate te depolitiseren' (Medianota 1983).

De oprichting van een zelfstandig bestuursorgaan (het Commissariaat voor de Media) met in de wet te verankeren

bevoegdheden moet in deze context worden gezien. In het takenpakket van het Commissariaat kan men drie hoofdbestanddelen onderscheiden:

- het toewijzen en indelen van zendtijd aan omroepinstellingen op landelijk, regionaal en lokaal niveau;
- het toezien op de naleving van de Mediawet en de daarbij behorende besluiten;
- het toedelen van de financiële middelen aan de landelijke en regionale omroepinstellingen, het beheren van de omroepreserves en het uitoefenen van financieel toezicht.

Voor de duidelijkheid dienen er echter wel een paar kanttekeningen te worden gemaakt. Het toezicht is **altijd** toezicht-achteraf; van censuur kan en mag geen sprake zijn. Een belangrijk deel van het werk valt te omschrijven als 'dienstverlening' o.a. naar de lokale omroepen. De bevoegdheden en taken van het Commissariaat beperken zich niet tot neutrale uitvoeringskwesities, maar strekken zich mede uit tot politiek gevoelige aangelegenheden (zendtijd en sancties).

De 'overheid op afstand' is eigenlijk: een zo goed mogelijk evenwicht zoeken tussen enerzijds een zelfstandig bestuursorgaan met ruime bevoegdheden en anderzijds een minister die op hoofdlijnen van het mediabeleid wordt aangesproken door het parlement.

Vooralsnog blijkt het in de praktijk te werken ... !

De eerder genoemde NOS riskeert op dit moment een boete van f 200.000,- per overtreding omdat men de naam 'PTT-Telecompetitie' gebruikt als aanduiding van de ere-divisie (hoogste afdeling) betaald voetbal.

De laatste ontwikkelingen zijn dat het NOS-bestuur er een principieel standpunt van heeft gemaakt en de uitleg van de reclameregels in uiterste instantie zal voorleggen aan de Raad van State, het hoogste rechtscollege in Nederland dat sancties ongedaan kan maken.

Ook een andere zendgemachtigde —te weten Veronica— heeft problemen. Het commissariaat is na grondig onderzoek tot de conclusie gekomen dat deze omroep financieel en materieel daadwerkelijk is betrokken geweest bij het tot standkomen van RTL/Veronique, de commerciële Luxemburgse (satelliet) zender in Nederland. Op tafel ligt als straf een uitzendverbod van ongeveer 2 maanden.

De afdeling Toezicht adviseert het Commissariaat over de aard en de ernst van de gesignaleerde overtredingen en speelt een belangrijke ondersteunende rol als die overtredingen in procedure worden gebracht.

Op het 'hoor en wederhoor' dat bij die procedure wordt gevolgd en op het eindadvies van een drietal onafhankelijk deskundigen kan ik gelet op het tijdsbestek dat mij ter beschikking staat niet verder ingaan.

Nederland is klein en het 'medialand' nog kleiner. Toch werd de onlangs geëffectueerde 'transfer' van de NOS voorzitter van der Reyden —afkomstig uit christendemocratische huize— naar de 'vrije jongens' van Veronica met stijgende verbazing waargenomen. Er wordt gesproken van een 'volslagen verrassing en opvallende move'.

De NOS, bekend staand als verdediger van het bestaande bestel en Veronica, die zegt het allerliefst commercieel te willen 'gaan', lijken toch in de eerste plaats elkanders **tegenpolen**.

Veronica is overigens vanaf het begin een vreemde eend in de bijt geweest. Van piratenzender op zee tot A-omroep in Nederland, met een programmering die met name jongeren aanspreekt 'Count Down-en het taboe- doorbrekende programma de 'Pin-up club'.

Vier jaar heeft dit programma stand gehouden, maar gisteren 26 september 1990 viel het doek ... !

Na een eerste 'verrukking' onder het motto: het moet toch kunnen, kwamen langzaam maar zeker de 'kritische' tongen los. Begin van dit jaar kwamen 'rechts en links' tot dezelfde conclusie: 'dit is té eenzijdig.'

In de Telegraaf pakte journalist van der Meyden flink uit: 'ze (=meisjes/vrouwen) kijken er vaak heel dom bij en je hoopt dan toch vooral dat zij hun mond niet opendoen'. Het Tweede Kamer lid Paul Rosenmuller van Groen Links stelde: 'door de terreur van de kijkcijfers schuift het tv-aanbod op naar de vrouw-onvriendelijke kant'. Ondanks het feit dat er tussen de zeventienhonderd duizend en één miljoen mensen naar het programma keken —en dat is veel voor een programma ná elf uur— stopt Veronica ermee. Men ontkent dat er druk vanuit de verenigingsraad op de programmaleiding is uitgeoefend. De maker —Dutch Dreams— meldt slechts dat het contract niet wordt verlengd.

Zendgemachtigden maken zelf de dienst uit in Nederland als het gaat om de inhoudelijkheid van de programma's. De sfeer en de inhoud wordt met name bepaald door de

'achtergrond', de filosofie van de omroep'zuil'. Zo vertoonde de K.R.O. —de Katholieke Radio Omroep— een maand geleden de Hitchcock thriller 'Frenzy' uit 1972. Of het toeval was weet niemand, maar de wurgscène aan het eind van de film (ca. acht minuten) was er uitgehaald. Bij navraag werd gemeld dat dit soort 'schokkende beelden' niet paste binnen het concept van de omroep.

Aan de andere kant zijn er omroepverenigingen die er een soort 'sport' van maken om taboe-doorbrekend bezig te zijn. Deze onderwerpen liggen niet (meer) op het terrein van de seksualiteit, maar eerder zijn ze 'psychisch' van aard. Wat kan ik me permitteren en tot hoever kan ik gaan, lijkt de leidraad te zijn.

Zo was er onlangs een interview —ongeveer 20 minuten— met een in voorarrest zittende geneesheer-direkteur, die jarenlang zijn pupillen geestelijk, maar vooral lichamelijk had gebruikt/misbruikt. De volgende dag was er geen nationale verontwaardiging te bespeuren, want er was toch gezorgd voor een telefoonnummer dat je kon draaien, tot twee uur na de uitzending ... !

'PRESUMED INNOCENT' AL

Jeugd, sluitpost van de Nederlandse omroep

Het medium televisie is sinds zijn komst in het huisgezin van veel etiketten voorzien, variërend van babysit tot huisleraar, kinderlokker tot huistiran en getolereerde of geaccepteerde 'kostganger'.

Hoewel in ieder van deze benamingen iets van waarheid schuilt, doet geen enkele aanduiding volledig recht aan onze beeldbuis. Vast staat echter, dat de televisie evenmin als radio, video, pick-up en dergelijke meer uit de huiskamer is weg te denken. Zeker niet wanneer men denkt alleen maar mee te tellen, wanneer men over uitgezonden programma's kan mee praten, tenzij hij of zij op eigen initiatief de knop van het toestel heeft omgedraaid. Dit laatste vereist een zelfstandig en genuanceerd oordeelsvermogen, dat bij volwassenen verondersteld mag worden, maar dat bij kinderen nog moet worden aangeleerd.

In de dagelijkse televisiepraktijk van Nederland blijkt, dat kinderen weinig worden voorbereid op het realiteitsgehalte van de televisie in het algemeen en van het nieuws in het bijzonder noch binnen het gezin noch op school. De televisie kent echter een tweetal juist voor kinderen essentiële beperkingen, namelijk de **eenmaligheid** van programma's – geen 'feest der herkenning' dwz. zoals bij het voorlezen van een boek – en het hoge, niet te stoppen **tempo**.

De inhoud van de meeste televisieprogramma's biedt in het algemeen niet veel aanknopingspunten voor de ontwikkeling van een positieve instelling en van sociaal gedrag. Zo kan een houding tegenover minderheden moeilijk in positieve zin worden ontwikkeld, wanneer deze groeperingen slechts spaarzaam in beeld komen en dan doorgaans nog in ondergeschikte rollen, waarbij gangbare stereotypen worden bekrachtigd.

Het meest voorkomende signalement van een vrouw op de televisie luidt: mooi, slank, niet ouder dan 40 jaar, getrouwd en huismoeder (Fatal Attraction). De man heeft een geheel ander profiel. In 70 % van de gevallen heeft hij een beroep met een hoge status. Hij mag best wat ouder zijn en is meestal niet getrouwd (Michael Douglas in Wallstreet).

In Nederland is nog nauwelijks systematisch aandacht besteed aan tv-opvoeding. Waar dit wel het geval is, gebeurde dit voornamelijk door niet-pedagogen, en wel met name door wetenschappers op het gebied van de massacommunicatie, audiovisuele deskundigen en neerlandici.

In Nederland zijn tot op heden nauwelijks initiatieven ontplooid – een uitzondering vormt de stichting Kinderkast – om ouders te interesseren voor tv-opvoeding. Ouders en leerkrachten/pedagogen zouden een lijn moeten trekken waar het de media-opvoeding betreft in het belang van het kind, maar ook terwille van de kwaliteit van het toekomstig samenleven in Nederland.

Nederland vergrijst, maar nog steeds bestaat zo'n 25 procent van de bevolking uit kinderen en jongeren onder de 18 jaar, waarvan maar een klein deel niet van Nederlandse herkomst is.

De groep tot 12 jaar kijkt gemiddeld anderhalf uur per dag (of meer) televisie. Voor kinderen en jongeren is televisie het belangrijkste medium en is naast het gezin, de school en leeftijdsgenoten een grote bron van informatie (maatschappelijke ontwikkelingen en jeugdcultuur). Tegenover dit grote belang van de tv staat het feit dat kinderen voor de Nederlandse omroep maar weinig van belang zijn. Omroepidmaatschap is enkel weggelegd voor personen van 18 jaar en ouder en de omroepen besteden – met uitzondering van NOS, IKON en VPRO – niet veel aandacht aan kinderen.

De gevolgen laten zich raden: veel ouders klagen over de programmering en drie kwart (!) van hen vindt dat er regelmatig ongeschikte programma's voor kinderen worden uitgezonden.

Uit een recent onderzoeksverslag*¹ blijkt dat het aandeel van Nederlandse programma's in het aanbod voor kinderen zeer snel daalt. In 1972 bestond nog 70 % van de kinderprogramma's uit Nederlandse produkten, in 1982 was dat nog maar 48 % en vorig jaar was de Nederlandse inbreng gezakt naar 40 %.

De wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid stelde al in 1972 dat idealiter 70 % van het totale aanbod van een omroep van Nederlandse makelij moet zijn.

De recent gewijzigde Mediawet schrijft voor dat ten minste vijftig procent van de programmering 'made in Holland' moet zijn.

Met de eerder genoemde werkgroep ben ik van mening dat het aan te bevelen is om voor kinder- en jeugdprogramma's de 'fifty-fifty' regel apart van toepassing te verklaren.

Daar in Nederland gemaakte televisieprogramma's over het algemeen iets minder stereotiep en gewelddadig van karakter zijn dan de buitenlandse produktes, is het des te meer te betreuren, dat juist bij de jeugd-televisie het aandeel van relatief goedkope, in het buitenland aangekochte programma's, waarin een hoge dosis geweld wordt gepresenteerd, zo groot is. Meer dan de helft is aangekocht uit andere landen, hetgeen aanzienlijk hoger is dan 10 jaar geleden.

Als kinderen door de televisie worden beïnvloed is het veel minder door het (heel goede of heel slechte) incident dan door de continue stroom. Meer dan volwassenen worden kinderen de dupe van het bestel of meer nog van de privatisering daarvan. 'Een beleid, dat zich juist richt op kinderen en jongeren en waarbij aandacht wordt besteed aan maatschappelijke ontwikkelingen, is er niet.'²

Daarnaast vormen een voortdurende hang naar iets nieuws en een onzorgvuldig programmeringsbeleid geen goed fundament voor de onderbouwing van een uitgebalanceerd en kwalitatief verantwoord jeugdprogramma-aanbod.*³

*1 - 'Tot lering en vermaak' (juni 1990)

*2 - Vooy's e.a. (1986)

*3 - v.d. Voort (1988)

Geweld en agressiviteit zijn emoties, zo oud als de mensheid zelf.

Het is te eenvoudig film/televisiegeweld als de enige of zelfs voornaamste bron voor agressiviteit aan te merken. Aan de andere kant, kan niet zonder meer voorbijgegaan worden aan het feit dat een causaal verband tussen televisiegeweld en agressief gedrag wel degelijk als een rode draad door de wetenschapsresultaten heen loopt. Deze constatering gecombineerd met het feit, dat met een toename van het tv-aanbod in de nabije toekomst, ook het agressie-dieet met name voor kinderen zal toenemen, vraagt wel degelijk de aandacht van beleidsverantwoordelijke personen.

Voor de Nederlandse situatie geldt, dat de wedloop van de zendgemachtigden om de kijkersgunst, die het meest geëdiend lijkt met agressieve programma's, alsmede hun beperkte financiële budget voor kinder- en jeugdprogramma's, een slechte voedingsbodem vormen voor een behoorlijke ontwikkeling van de Nederlandse jeugd-televisie.

Opvallende conclusies, alleen in de Nederlandse context ... ?

1. De relatie tussen jeugdigen en de beeldende media zoals onder andere film en televisie houdt tot op heden de gemoederen veel meer bezig dan in het verleden met de komst van de radio het geval was. Terwijl het instituut Filmkeuring nog enigszins vat heeft op de vertoning van films, die minder geschikt zijn voor bepaalde leeftijdscategorieën, ontbreekt een dergelijke controle op de andere media (video en tv).
2. Ondanks tegengestelde meningen wordt de opvatting, dat er een oorzakelijk verband bestaat tussen veel tv-kijken en geringere schoolprestaties, waarbij bepaalde groepen kinderen kwetsbaarder zijn dan anderen, op grond van veel onderzoek ondersteund.
3. Televisie biedt op indringende wijze de mogelijkheid tot identificatie met en imitatie van personen en situaties. Vooral jongere kinderen zijn hier erg ontvankelijk voor. Doordat veel tv-programma's (reclame, maar ook series en dergelijke) vasthouden aan bepaalde stereotypen, kan de televisie sterk rolbevestigend werken. Veel kijken naar dergelijke programma's blijkt dan ook in verband te staan met een meer stereotype (sexe)rolontwikkeling.
4. Bij relaties tussen kijktijd van kinderen en achtergrondvariabelen spelen de milieufactoren opleidingsniveau, beroepsniveau en sociale klasse een belangrijke rol. *4
5. Het onderzoek naar de invloed van tv-kijken op het gedrag heeft zich voornamelijk toegespitst op agressie. Er is vrijwel geen onderzoek verricht naar de vraag wat er

*4 - Voors '86; Beeld e.a. '88

'DICK TRACY' 12 jaar

tegen de sociale beïnvloeding door de televisie kan worden gedaan.

Wel is bekend, dat ouders wanneer ze met hun kinderen over tv-programma's praten de positieve effecten kunnen versterken en de negatieve kunnen afzwakken.

6. Over het aanbod van geweld op de Nederlandse televisie zijn slechts enkele onderzoeksgegevens voorhanden. Hieruit wordt geconcludeerd, dat er beduidend meer agressie dan affilatie te zien is in de bioscoop en op de tv. Het aanbod van geweld op het tv-scherm zal in de komende jaren zeker toenemen, niet alleen omdat het tv-aanbod en daarmee ook het aanbod van geweld zal toenemen, maar ook omdat het gewelddrama een probaat middel is om kijkersgunst te verwerven.

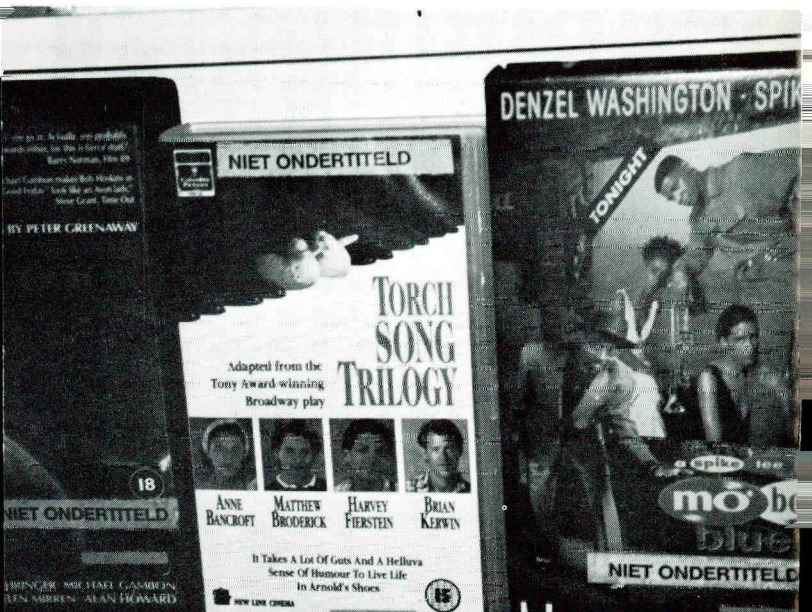
7. Hoewel de onderzoeksresultaten op het gebied van de relatie tussen tv-geweld en agressief gedrag in de Verenigde Staten niet zonder meer gelden voor andere Europese situaties, blijkt uit een vergelijkend onderzoek in Australië, Finland, Israël, Polen alsmede een parallelstudie van Wigman e.a. in Nederland, dat de bevindingen toch in grote lijnen met elkaar overeenkomen.

Ik dank u voor uw aandacht.

Berlijn, 27 september 1990

Cor C.N. Crans

(sekretaris-direkteur Nederlandse Filmkeuring)

**BUITENLANDSE IMPORT VAN VIDEOBANDEN
BESTAAT NIET VOLGENS DE RAAD VAN TOEZICHT
VIDEOVOORLICHTING**

BRONNEN:

- NEDERLANDSE STAATSWETTEN, EDITIE SCHUURMANS & JORDENS NO. 102 (1979): WET OP DE FILMVERTONINGEN;
- NEDERLANDSE STAATSCOURANT. JAARGANG 1985, NO. 8244: BELEIDSLIJNEN • 1985 NEDERLANDSE FILMKEURING;
- JAARVERSLAG NEDERLANDSE FILMKEURING 1989;
- COMMISSARIAAT VOOR DE MEDIA: ONTSTAANSGESCHIEDENIS, TAKEN EN BEVOEGDHEDEN (1988);
- TELEVISIE EN JEUGDIGE KIJKERS; WVC-LITERAATUUR-RAPPORT MRT. 1989 SAMENGESTELD DOOR DRS. E.J. BIJL;
- TOT LERING EN VERMAAK: DE KINDERKAST/PETER NIKKEN-CYNTHIA FRIEBEL (JUNI 1990);
- TV, VIDEO...STERKE OPVOEDERS/GEZINSWERKING K.V.L.V.-L.G. (BELGIE)-1989;
- RICHTLIJNEN VAN DE RAAD VAN EUROPA-OKT. 1989;
- WORKING ON CHILDREN'S FILM - CINEKID SYMPOSIUM 1988;
- STRUKTUUR, TAKEN EN BELEID/DIRECTIE JEUGDBELEID WVC (1990);
- NOS (RADIO EN T.V.)-INTERNE- EN EXTERNE BETREKKINGEN (AUG. 1988);
- JEUGD EN VIDEO (BRIEF VAN DE MINISTER VAN WVC EN JUSTITIE) KAMERSTUKKEN 19519-VERGADERJAAR 85/86;
- EVALUATIEVERSLAG RAAD VAN TOEZICHT/EXPERIMENT VIDEOVOORLICHTING (SEPT. 1990);
- 'SPANNINGSVELD VAN VRIJHEID EN BESCHERMING'- J.W. OOMS (OUD SECR.-DIREKTEUR NED. FILMKEURING);
- TIEN JAAR NEDERLANDSE FILMKEURING (OKT. 1987);
- FILMKEUREN IN EUROPEES PERSPECTIEF (APRIL 1989);
- 'DE VIDEOHANDEL KAN NIET AAN JEUGDBESCHERMING DOEN'- TREFFPUNT WVC (SEPT. '90) C.N. CRANS;
- LITERAATUURSIGNALEMENT (MINISTER VAN WVC) HOOFDAFD. DOCUMENTATIE EN BIBLIOTHEEK.

bijlage 1

KEURINGSUITSLAGEN 1990

Titel (org.)	Verhuurkantoor	Leeftijd
Air America	Concorde	AL
All dogs go to heaven	Concorde	AL
Always	U.I.P.	AL
Another 48 hours	U.I.P.	12 jaar
Arachnophobia	Warner Bros	12 jaar
Asterix en de knallende ketel	Meteor	AL
Avalon	Columbia	AL
Back to the future part III	U.I.P.	AL
Best of the Best	Motion	AL
Betsy's Wedding	Warner	AL
Bird on a wire	U.I.P.	AL
Black Rainbow	Concorde	12 jaar
Blaze	Warner Bros	AL
Blue Steel	Motion	16 jaar
Born on the fourth of July	U.I.P.	12 jaar
Cadillac Man	Columbia	AL
Cinema Paradiso	Cannon	AL
Clean and Sober	Warner	AL
Come see the paradise	Cannon	AL
Coupe de Ville	Motion	AL
Crimes and misdemeanors	Cannon	AL
Cry Baby	U.I.P.	AL
Cyrano de Bergerac	Concorde	AL
Dad	U.I.P.	AL
Dans van de IJsberen, de	Melior	AL
Darkman	U.I.P.	16 jaar
Days of thunder	U.I.P.	AL
Deep Throat	Concorde	16 jaar
Delinquents, the	Warner Bros	AL
Dick Tracy	Warner Bros	12 jaar
Die Hard II	Holl. Film Rel.	12 jaar
Dreams	Warner Bros	AL
Driving Miss Daisy	Concorde	AL
Enemies A love story	Motion	16 jaar
Everybody Wins	Concorde	12 jaar
Fabulous baker boys, the	Concorde	AL
Family Business	Concorde	AL
Field of Dreams	Columbia	AL
Fire Birds	Motion	12 jaar
Flatliners	Columbia	12 jaar
Ford Fairlane	Cannon	12 jaar
Fourth war, the	Motion	AL
Freshman, the	Columbia	AL
Ghost	U.I.P.	AL
Glory	Columbia	12 jaar
Good Fellas	Warner Bros	16 jaar
Gremlins 2	Warner Bros	AL
Guardian, the	U.I.P.	16 jaar
Gulle minnaar, de	Motion	AL
Han de Wit	Concorde	AL
Hard to Kill	Warner Bros	16 jaar
Harlem Nights	U.I.P.	12 jaar
Heart Condition	Cannon	AL
Home Alone	Cannon	AL

Hunt for red October, the	U.I.P.	AL
I love you to death	Columbia	AL
Impulse	Warner Bros	AL
In Country	Warner Bros	AL
Innocent man	Warner Bros	12 jaar
Internal Affairs	U.I.P.	AL.
Joe versus the vulcano	Warner Bros	AL
Johnny Handsome	Columbia	12 jaar
Kikker en de walvis, de	Melior	AL
Kleine zeemeermin, de	Warner	AL
Koko Flanel	Motion	AL
Lambada	Cannon	AL
Last Island, the	Cannon	12 jaar
Let the music dance	Concorde	AL
Look who's Talking	Columbia	AL
Lord of the Flies (herk.)	Concorde	12 jaar
Lord of the Flies	Concorde	16 jaar
Loverboy	Columbia	AL
Luba	Cannon	AL
Madhouse	Columbia	AL
Men don't leave	Warner Bros	AL
Mirakel in Valby	Melior	AL
Mo' Better Blues	U.I.P.	12 jaar
Mountains of the Moon	Columbia	16 jaar
Music Box	Columbia	AL
My Blue Heaven	Cannon	AL
My left foot	Cannon	AL
Narrow Margin	Concorde	AL
Navy Seals	Columbia	12 jaar
Never Ending Story II	Warner	AL
Next of kin	Motion	12 jaar
Nightmare on Elmstreet 4, A	Motion	12 jaar
Nobody's Perfect	Concorde	AL
Pacific Heights	Motion	12 jaar
Petite Voleuse, La	Concorde	AL
Postcards from the Edge	Columbia	AL
Presumed Innocent	Warner Bros	AL
Pretty Woman	Warner Bros	AL
Problem Child	U.I.P.	AL
Queen of hearts	Concorde	AL
Renegades	Motion	12 jaar
Return from the river Kwai	Concorde	12 jaar
Revenge	Columbia	12 jaar
Robocop II (herkeuring)	Columbia	16 jaar
Robocop II	Columbia	16 jaar
Rocky V	U.I.P.	12 jaar
Roger and Me	Warner Bros	AL
Romeo	Concorde	AL
Romero	Concorde	12 jaar
Rose Garden	Cannon	12 jaar
Sacrement, Het	Warner Bros	12 jaar
Scenes from the class struggle in		
Beverly Hills	Concorde	16 jaar
She Devil	Cannon	AL
She is out of control	Columbia	AL
Sheltering Sky, the	Concorde	AL
Stanley and Iris	U.I.P.	AL
Steel Magnolias	Columbia	AL

Tango and Cash	Warner Bros	16 jaar
Teenage Mutant Ninja Turtles	Concorde	AL
Total recall	Columbia	16 jaar
Total Recall (herkeuring)	Columbia	16 jaar
Treasure Island	Warner Bros	AL
Troop Beverly Hills	Columbia	AL
True Love Three Lines	U.I.P.	AL
Turner and Hooch	Warner Bros	AL
Uncle Buck	U.I.P.	AL
Valmont	Concorde	AL
Vie et rien d'autre, la	Concorde	AL
Vincent en Theo Hungry	Eye Pict.	12 jaar
Wait until spring Bandini	U.I.P.	AL
War of the roses	Cannon	AL
Weekend at Bernie's	Concorde	AL
White hunter, black heart	Warner Bros	AL
Wilt	Concorde	AL
Wings of Fame	Cannon	AL
Witches, the	Motion	AL
Wrong Bet	Concorde	16 jaar

AL:	86	(waarvan 7 AL = Kindvriendelijk)
12 jaar:	29	
16 jaar:	<u>16</u>	
Totaal	131	(waarvan 3 herkeuring)

© 1991 Nederlandse Filmkeuring
Postbus 525
2280 AM Rijswijk
tel. 070 - 340 62 74
fax 070 - 340 62 52

ontwerp: Sjoeke Benoist, bNO
Studio Grafinesse, Zutphen

P E R S B E R I C H T

De Nederlandse Filmkeuring heeft haar Jaarverslag uitgebracht, waarvan u bijgaand een exemplaar aantreft.

Aan dat Jaarverslag wil de Nederlandse Filmkeuring het volgende toevoegen:

Dezerzijds is het rapport "Film en Overheidsbeleid" (van censuur naar zelfregulering) vanaf het verschijnen daarvan als onjuist en tendentieus bestreden.

Op grond van dit rapport heeft de Minister van WVC haar voornemen gebaseerd om de Nederlandse Filmkeuring op te heffen en ook wat betreft de classificatie van bioscoopfilms te komen tot zelfregulering.

Terzake dit rapport is thans een interview verschenen in het Utrechts Nieuwsblad d.d. 7 november jl. waarin de bij uitstek deskundige Prof. Dr T.H.A. van der Voort dit rapport aanvalt. Van dat interview wordt de tekst aan dit persbericht gehecht.

De stellingen van Prof. van der Voort worden dezerzijds volledig onderschreven.

De Nederlandse Filmkeuring heeft de Minister van WVC haar medewerking toegezegd om te komen tot een nieuwe regeling voor Film- en Videoclassificatie mits die classificatie aan de voorwaarde voldoet dat er een onafhankelijk orgaan wordt ingesteld dat op de juiste naleving van de ten deze te stellen regels toeziet en naleving van de te stellen regels kan worden afgedwongen.

In dat standpunt ziet de Nederlandse Filmkeuring zich thans gesterkt door het uitgesproken oordeel van Prof. van der Voort.

Nadere informatie bij:
C.N. Crans, secretaris-directeur
070 - 3406274
Mr O. Hammerstein, voorzitter
020 - 6612929

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
Tel. 243739

Postbus 525
2280 AM Rijswijk
tel. 070 - 340 62 74
fax 070 - 340 62 52
Postbank 38 61 176

Boekmanschting-Bibliotheek
Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
Tel. 243739

'Voornemen filmkeuring af te schaffen is gebaseerd op tendentieus rapport'

(Door Pieter van Lierop)

LEIDEN — Het Ministerie van WVC heeft het voornemen kenbaar gemaakt om de huidige Filmkeuring af te schaffen. Analogoos aan wat nu al in de videobranchegedebateerd wordt, zou men het aan de filmverhuurders zelf willen overlaten om hun produkten te classificeren naar geschikte leeftijdsgroepen. WVC baseert dat voornemen op aanbevelingen die werden gedaan in het rapport Film En Overheidsbeleid, Van Censuur Naar Zelfregulering. „Een tendentieus rapport”, zo oordeelt prof. dr. Tom H.A. van der Voort, verbonden aan de Universiteit van Leiden.

Tijdens een onlangs door het kinderfilmfestival Cinekid georganiseerd debat over deze materie, noemde WVC-ambtenaar Blauw de volgende pluspunten voor het afschaffen van de Filmkeuring: Het past in het huidige beleid van dereguleren. Het past in het bezuinigingsbeleid. En het past in de trend om wetten af te schaffen waar in de praktijk toch niemand rekening mee houdt. In dit geval zou het dan neer komen op het schrappen van een aantal bepalingen uit de Wet Op de Filmvertoning, want zoals de Heer Blauw opmerkte: „Er zijn immers geen gevallen bekend van bioscoopexploitanten die deze wet ooit hebben overtreden en daar vervolgens ook voor veroordeeld zijn”.

Men zou kunnen stellen dat de WVC-voornemens in deze kwestie wel heel erg schraal en vooral negatief zijn gemotiveerd, ware het niet dat recent dat wetenschappelijk rapport Film en Overheidsbeleid precies heeft aanbevolen wat WVC nu uitvoeren wil: Afschaffen van de huidige Filmkeuring, die overigens uitsluitend films keurt uit het oogpunt van geschiktheid voor de jeugd.

Het eerst wat dan opvalt is dat het onderhavige rapport, waartoe WVC zelf de opdracht had gegeven, uitgevoerd werd door prof. dr. J.H.J. van den Heuvel en drs. J. van der Burg; de een is politoloog, de ander historicus. Vreemd? Prof. dr. Tom H.A. van der Voort meent van wel. Hij zou het logischer hebben gevonden indien het ministerie ook advies had ingewonnen bij psychologisch geschoolde mediadeskundigen: „Dit rapport is geschreven door mensen die de bestaande specialistische literatuur over de effecten van film en video op kinderen onvoldoende kennen”, zo luidt zijn harde oordeel.

Bedenkelijker nog is dat volgens deze hoogleraar, verbonden aan de Sectie Kind & Media van de Leidse Universiteit, het rapport Film En Overheidsbeleid tendentieus is en lijkt te zijn toegeschreven naar tevoren bepaalde conclusies.

Bagatelliseren

De eerste hoofdstukken beginnen met het bagatelliseren van het probleem. Men stelt dat kinderen allemaal zo verschillend zijn dat je hen niet onder één noemer kunt vangen. Volgens werkt men toe naar de stelling dat er eigenlijk tegenwoordig niet eens meer kinderen bestaan. Door eenzijdige selectie uit bestaande literatuur, probeert men daarna aan te tonen dat kinderen nauwelijks of helemaal geen schade ondervinden als zij kijken naar films die niet voor hen gemaakt zijn. Het is eigenlijk verbazingwekkend dat de auteurs op deze plaats niet tot de conclusie komen dat het maar beter is om elke vorm van keuring, door wie dan ook uitgevoerd, achterwege te laten”.

„Dan volgt er een cruciaal hoofdstuk waar men de resultaten van de huidige kinderfilmkeuring vergelijkt met de praktijk van de huidige geprivatiseerde Videokeuring. De voorin- genomenheid van de rapporteurs blijkt uit de eigenaardigheid dat men wel allerlei voorbeelden geeft van minder overtuigende adviezen of moeizaam tot stand gekomen, of schijnbaar niet consequent vol-

gehouden uitspraken aan de kant van de Filmkeuring. Terwijl een even kritische toetsing van de Videokeuring achterwege is gebleven. Alsof daar alleen maar consequente en helder beargumenteerde beslissingen zijn genomen door een college classifieerders dat in grote harmonie tot besluiten komt”.

„Het minste wat het rapport toch had dienen te signaleren is dat Videokeuring er in de praktijk op neer komt dat bij een video-distributeur slechts één persoon is aangewezen om naar eigen inzicht de banden te beplakken met de predikaten 16 jaar, 12 jaar of alle leeftijden. Daar komen geen discussies aan te pas. Het is dan een koud kunstje om naar buiten toe de indruk te wekken dat men onderling nooit van mening verschilt. Want er is niemand anders met wie men van mening zou kunnen verschillen, aangezien de beoordeelaar helemaal in zijn eentje opereert”.

„Na deze verkeerde vergelijking komt het rapport uiteindelijk tot de aanbeveling om de filmkeuring maar af te schaffen en met films dezelfde deregulering te gaan volgen als met video al praktisch geworden is. Welgrijp me goed, ik zeg niet dat de Filmkeuring in zijn huidige vorm moet blijven bestaan. Ik zeg alleen dat WVC thans haar beleid baseert op een rapport waarop veel aan te merken valt”.

Baanbrekend

Dat Van der Burg en Van den Heuvel op tendentieuze wijze bronnen citeren, kan Van der Voort het makkelijkst aantonen via de manier waarop met zijn eigen publicaties is omgesprongen. De professor wordt voorgesteld als iemand die in Nederland baanbrekend onderzoek verricht heeft naar de waarneming en beleving van televisieprogramma's door kinderen.

Maar curieus is zijn figureren in de volgende passage: „Regelmatig laalen in de media discussies op over extreem gewelddadige voorvallen die in verband worden gebracht met film- of televisiegeweld. De mogelijke imitatie van geweld in de audiovisuele media is sinds de uitvinding van de film het meest besproken media-effect. Van der Voort acht imitatie van televisiegeweld door kinderen onwaarschijnlijk. Er bestaat volgens hem een groot verschil tussen de televisiewerkelijkheid en de 'echte' werkelijkheid”.

Van der Voort: „Ik heb inderdaad gezegd dat het zelden voorkomt dat kinderen of volwassenen precies nadoen wat zij op de film hebben gezien. Maar dat neemt niet weg dat geweldfilms op andere manieren de agressie kunnen verhogen. Bij voorbeeld doordat kinderen sneller geneigd raken om bij problemen naar een oplossing te zoeken door middel van geweld. Dat heb ik dus eveneens geschreven, maar dat heeft men in het rapport niet geciteerd”.

Nooit waterdicht

„Er wordt vaak geroepen dat er nooit waterdicht bewezen is dat veelvuldige confrontatie met geweld op de televisie of in bioscoop kinderen werkelijk agressiever maakt. Maar dat heb ik dus eveneens geschreven, dat zijn nooit hele-

PROF TOM VAN DER VOORT: 'Geweldfilms verhogen wel degelijk de agressie bij kinderen'.

Foto UN-Peter Boer

maal waterdicht. Je kunt altijd wel hier of daar een vlekje vinden in de onderzoeksmethode of in een interpretatie. Maar wanneer je de honderden onderzoeken op een rij zet, elk met hun eigen beperkingen maar ook met hun eigen verdiensten, dan blijken die onderzoeken het in- tussen toch over één ding eens te kunnen worden en dat is de conclusie dat geweld op film of televisie wel degelijk de agressie verhoogt bij kinderen. Ik wil daar overigens onmiddellijk bij aantekenen dat het zelden gaat om een groot effect en dat er veel meer invloed uitgaat van agressie die kinderen thuis of elders in

hun onmiddellijke omgeving meemaken. Maar dat ook film en televisie in enige mate zo'n invloed hebben, daar bestaat een groeiende consensus over”.

— Er wordt nogal eens beweerd dat geweld in de bioscoop juist fungeert als een uitlaatklep, waardoor agressie in de dagelijkse omgang juist voorkomen wordt.

„Dat wordt nog wel eens beweerd ja, dat is de zogenaamde katharsis-theorie. Maar als er één theorie is waar in wetenschappelijke kring nu echt niemand meer geloof aan hecht, dan is het juist die theorie”.

— In het rapport wordt triomfantelijk verwezen naar een moordpartij waarbij aanvaankelijk werd aangenomen dat er sprake was van een Rambo-imitatie, tot nader onderzoek uitwees dat die veronderstelling toch geen hout sneed. Wat is volgens prof van der Voort de samenhang tussen het vaak buitensporig geweld in Amerikaanse films en het enorme geweld in de Amerikaanse samenleving.

„Die films reflecteren ongetwijfeld het geweld in de Amerikaanse samenleving, waar men vuurwapenbezit beschouwt als een grondrecht waaraan blij-

baar niet te tornen valt. Nou zijn volwassenen veel minder makkelijk beïnvloedbaar dan kinderen, wat hun gedrag betreft. Maar als die invloed toch optreedt, zal het meestal niet gaan om letterlijke imitaties van wat men in een film heeft gezien. Dus één ontzettend Rambo-geval zegt me niet zo veel. Maar als het toch over directe imitaties moet gaan; in Amerika hebben 29 jongens en mannen, variërend in leeftijd van 8 tot 31 jaar, zichzelf na het zien van The Deer Hunter voor het hoofd geschoten. Zij speelden een Russische roulette-scène uit de film na, iets wat slechts 3 van de 29 konden navertellen”.

Zwaarder dan aan effecten van agressie tilt overigens Prof Van der Voort aan iets wat eveneens buiten de studie Film En Overheidsbeleid gebleven is: het veroorzaken van angst.

Nachtmerries

„Met angst kan veel makkelijkere directe invloed vanuit films en televisie worden aangetoond. En angst is schadelijk, ja. Als kinderen zo angstig zijn geworden door iets wat ze hebben gezien, dat ze last krijgen van nachtmerries of slapeloosheid. Als ze daardoor ook overdag, op school of waar dan ook, moeite krijgen om zich te concentreren. Als zo'n effect een keer optreedt, kan het geruime tijd blijven doorzeken en zo iets is beslist schadelijk. Daar wordt dan tegen ingebracht dat zulke dingen altijd hebben bestaan, want vroeger werden er soms dooien- ge sprookjes voorgelezen. Hans en Grietje en Roodkapje waren tenslotte ook heel cru. Maar er ligt een wereld van verschil tussen wat een kind zich voorstelt bij het lezen of voorgelezen krijgen van zulke sprookjes en wat men op een film aan onontkoombare beelden opgedrongen krijgt. Film werkt oneindig pregnanter dan een vertelling. Wat er in een echte horrorfilm getoond wordt, dat krijgt een kind niet bij elkaar verzonnen, zelfs niet als het wordt voorgelezen”.

— Kan angst ook nuttig zijn, in

SCENE UIT THE DEER HUNTER. De film veroorzaakte 29 ongelukken, waarvan 26 met dodelijke afloop.

MI7-1990 B

RESEARCH CENTER
1000 UNIVERSITY AVENUE
ANN ARBOR, MI 48106-1100